

Ivan Josipović
povjesničar umjetnosti, viši asistent na
Odjelu za povijest umjetnosti Sveučilišta
u Zadru

Predromanički reljefi na teritoriju Sklavinije
Hrvatske između Zrmanje i Krke do kraja
9. stoljeća

doktorska disertacija
Mentor: dr. sc. Nikola Jakšić,
profesor emeritus

Disertacija je obranjena 6. prosinca 2013. na
Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu,
pred povjerenstvom:
dr. sc. Miljenko Jurković, red. prof.
(predsjednik)
dr. sc. Dino Milinović, docent
dr. sc. Pavao Pavuša Vežić, red. prof.

vrijeme djelovanja nije moglo sa sigurnošću odrediti. U tom su smislu, primjenom detaljne likovno-stilske analize, prepoznate dvije nove klesarske radionice, jedna već odavno poznata još je preciznije datirana, jednoj drugoj predložena je sigurnija okvirna datacija, a proširen je opus gotovo svih klesarskih produkcija. Sve to rezultat je detaljnog proučavanja objavljenih, a manjim dijelom i nepubliciranih reljefa nastalih do kraja 9. stoljeća na području obuhvaćenom naslovom disertacije, a ti su reljefi komparirani sa srodnim materijalom pronađenim na čitavom teritoriju ranosrednjovjekovne hrvatske kneževine i susjednih joj dalmatinskih gradova. Na taj način omogućeno je još jasnije sagledavanje razvoja predromaničkih reljefa na cjelokupnom teritoriju nekadašnje Sklavinije Hrvatske, pa bi to trebalo pridonijeti i boljem razumijevanju cjelokupne ranosrednjovjekovne skulptorske baštine od druge polovine 8. do kraja 9. stoljeća. ✕

SAŽETAK

Iako je proučavanje ranosrednjovjekovne skulpture na istočnoj obali Jadrana u žarištu hrvatske arheološke i povijesno-umjetničke znanosti još od druge polovine 19. stoljeća, tek je prije pedesetak godina inaugurirana metoda povezivanja predromaničkih reljefa u likovno-morfološke cjeline i to ponajprije korištenjem tzv. Morellijeve metode analize umjetničkog djela. U tom je vremenu na prostoru nekadašnje ranosrednjovjekovne hrvatske države prepoznat stanovit broj klesarskih radionica kojima je definiran i opus, a ujedno je preciznije ustanovljeno i vrijeme njihova djelovanja. Navedena metoda rada, koja je u izučavanju ranosrednjovjekovne skulpture dosad korištena tek od nekolicine domaćih istraživača, primjenjena je na svim poznatim predromaničkim reljefima nastalim na teritoriju hrvatske kneževine između Zrmanje i Krke do kraja 9. stoljeća. To je rezultiralo još jasnijom diferencijacijom do sada prepoznatih klesarskih produkcija, zatim definiranjem nekih novih radioničkih opusa, ali i preispitivanjem predloženih datacija za one radionice čije se